

למנצח שיר מזמור

"קטר נוסע. נשאלת השאלה, למה הוא מתנועע? האיכר אומר: השד מניעו. אומר פלוני: הקטר נוסע משום שגלגליו נעים. אומר אלמוני, שסיבת תנועתו היא בעשן שהרוח נושאו"

ספרו המונומנטאלי 'מלחמה ושלום' של גדול סופרי רוסיה לב ניקוליביץ טולסטוי, נע על פני מספר צירים. רומן היסטורי על מאבקה ההרואי של רוסיה כנגד כוחות הפלישה הצרפתיים במלחמת 1812, ובפרט קרב המוחות שהתחולל בין המצביאים נפוליאון וקוטוזוב. מסה פילוסופית על מדע ההיסטוריה, הדוגלת בפטליזם קיצוני הכופר בקיומם של 'גורמים' או 'סיבות' המניעים את גלגלי ההיסטוריה, ורואה תחת זאת את תולדות האנושות כנובעים מ'חוקים' קבועים מראש (או אם תרצו 'גורל'). רומן חניכה של נערת אצולה מתבגרת, המלווה בתסבוכת רומנטית קלאסית (נטאשה הבורחת מארוסה הנסיך אנדריי אל חיקו של קוראגין ההולל ומוצאת לבסוף את שלוותה אצל פייר טוב הלב). רומן חברתי פולקלוריסטי המאכלס דמויות רבות מספור, מאנשי החברה הגבוהה ועד לפשוטי העם, והמכיל תמונות מגוונות של ההווי הרוסי, בערים הגדולות, בכפרים, ובעולם הטבע. ורומן פסיכולוגי מודרני הנוכר בנככי נפשו של האדם.

הספר 'מלחמה ושלום' היווה מקור השראה ליצירה **שערי ההזיה** (The Gates of Delirium) של להקת הרוק המתקדם הבריטית Yes, המתכתבת לדעתי גם עם 'ארואיקה' - הסימפונייה השלישית של בטהובן שהוקדשה לנפוליאון. להקת יס הורכבה מהסולן והכותב ג'ון אנדרסון, סטיב האו הגיטריסט זריז האצבעות, הבסיסט כריס סקווייר, המתופפים בילי ברופורד ואלן וויט, והקלידנים ריק וויקמן ופטריק מוראז (לסרוגין). יצירותיה מתאפיינות בטקסטים אימפרסיוניסטיים בעלי תחביר קטוע, בלחנים לא שגרתיים, ביכולת נגינה מרשימה, ובהפקה מלוטשת, לצד נטיות ניו-אייג'יות מטריזות, ונגיעות פופיסטיות מביכות. הסוויטה 'שערי ההזיה' משתרעת על פני צדו הראשון של האלבום Relayer משנת 1974. הסוויטה מורכבת, כמו כל דבר בצבא, משלושה חלקים. החלק הראשון עוסק במטרות המלחמה, בהכנות אליה, ובלבטים והחששות המלווים את המשתתפים בה. החלק השני מתאר את הקרב המתחולל, והחלק האחרון מבטא את התקווה לשלום. יש לציין כי ניתן למצוא מבנה דומה ביצירות רוק מתקדם אחרות, כמו 'צלחת מעופפת', 'לטאה' ו'אוזות השלג' (החותמות בקינה נוגה, תחת התפילה לשלום, כמו כל אפוס ראוי לשמו).

היצירה פותחת בשתי פרשנויות לנושא מוזיקאלי, מעין ביטוי לקולות הפנימיים הסותרים המלווים את הרוכבים בשיר הלכת עליו מבוסס החלק הראשון, הדן טקסטואלית בשניות זו. החלק השני, הרוקסטי, מפתח אינסטרומנטאלית את מוטיב הקרב בעזרת גיטרה מהירה ותזזיתית, המתוזמנת עם שאר הכלים - מופת למיומנות נגינה ולשימוש באפקטים - עד לשיא בו מתחלף המשקל לכדי סיום אפי רב רושם. חלקה האחרון והפיוטי של היצירה משלב ביצוע לירי של הפואמה עם עיבוד נפלא של גיטרה מיבבת ומלוטרון. היצירה ממחישה את שפתו של הרוק המתקדם, הנוטה לעסוק במלחמות מיתולוגיות (גוג ומגוג, גילגמש), אגדיות (נסיכים ואבירים, כלי שחמט), היסטוריות (דנקירק, נָרְדָן), ועתידיניות (חלליות). בניגוד לשירי רוק המוחים מפורשות נגד מלחמות קונקרטיות, מתבוננים חברי יס במלחמה כתופעה אנושית 'מרתקת' ומבליטים את מורכבותה. היצירה מביאה לידי ביטוי את השניות בין השאיפה לחרות ולחופש מדיכוני, ובין השכול, הסבל והחורבן שממיטה המלחמה. ההתרשמויות שהיצירה מעוררת בי נעות בין תיוונות, יוזמה, הקרבה, ועמידה במצבים נפשיים קיצוניים, לבין קנאות, רצחנות, ברוטאליות, וירידה לשפל המדרגה האנושי.

אגדה אורבנית גורסת כי שלמה ארצי העריץ בזמנו את יס, אנו רק נזכיר את בת דמותה הישראלית, הלא היא להקת אטמוספירה. תקליטים מומלצים נוספים של יס הינם Close to the Edge, והאלבום הכפול השנוי במחלוקת Tales from Topographic Oceans. באלבומים מאוחרים יותר לא הייתי נוגע אפילו במקל. לתולדות הלהקה בעברית וביקורת על אלבומיה, ראו: www.mitkadem.co.il